

Rien T. Segers

TAIWAN

HET NIEUWE GEOPOLITIEKE
BRANDPUNT

Uitgeverij Balans

Copyright © 2026 Rien T. Segers/
Uitgeverij Balans, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand,
of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is
uitdrukkelijk niet toegestaan.

Omslag Bas Smidt
Omslagbeeld © Elwynn/Dreamstime (beeldnr. 14381452)
Auteursfoto Jerome de Lint
Boekverzorging Michel Wassenaar, Perfect Service
Druk Wilco

ISBN 978 94 638 2486 6

NUR 740

www.uitgeverijbalans.nl

[instagram.com/uitgeverijbalans](https://www.instagram.com/uitgeverijbalans)

[linkedin.com/company/uitgeverij-balans](https://www.linkedin.com/company/uitgeverij-balans)

uitgeverijbalans.nl/nieuwsbrief

In de hoop dat onze beslissingen bijdragen aan een veilige toekomst voor de komende generaties. In het beseef dat 'ook niet-genomen beslissingen grote gevolgen hebben'.

Stanisław Lem

Inhoud

Inleiding 9

I Taiwan

- 1 De opzienbarende politiek-sociale geschiedenis van een curieus eiland 21
- 2 Het moderne Taiwan: een wereldeconomie 40
- 3 Het moderne Taiwan: een wereldprobleem 51

II China

- 4 De belangrijkste taak van keizer Xi Jinping: Taiwan annexeren 67
- 5 De Nieuwe Zijderoute: een effectief instrument om Taiwan te isoleren 88
- 6 Is China nu sterk genoeg om Taiwan in te lijven? 115

III De actuele situatie

- 7 De Chinese militaire strategie voor een invasie van Taiwan 143
- 8 De verdediging van Taiwan: alleen of met bondgenoten? 164
- 9 Geopolitieke consequenties van een annexatie van Taiwan 189

Epiloog 203

Dankwoord 213

Noten 214

Inleiding

Een momentopname van Taiwan

‘Ik zal de verplichting nakomen om annexatie van of inbreuk op onze soevereiniteit te weerstaan.’

President dr. Lai Ching-te van Taiwan in zijn toespraak op de
Taiwanese Nationale Feestdag, 10 oktober 2024

‘De Chinese bevolking aan weerszijden van de Straat van Taiwan is één familie. Niemand kan deze familieband ooit verbreken en niemand kan de historische trend van nationale hereniging stoppen.’

President Xi Jinping van China in zijn
nieuwjaarstoespraak op 31 december 2024

EEN KORTE KENNISMAKING MET DE INTRIGERENDE TAIWANESE IDENTITEIT

Voordat ik in 1992 Taiwan voor het eerst bezocht, was ik vele malen in China geweest. De gedachte dat op het eiland en in de Volksrepubliek dezelfde taal werd gesproken, zette mijn verwachtingspatroon op het verkeerde spoor. Dit werd nog eens versterkt door de bekende Chinese karakters die mij verwelkomden op het vliegveld Taiwan Taoyuan International. Ik verwachtte een soort China ‘light’ aan te treffen, maar de Taiwanese werkelijkheid was een heel andere. Dat betrof allereerst het uiterlijk aan de oppervlakte. Taipei had geen weid-

se boulevards zoals Peking, maar kleine, soms nauwe straten met een overvloed aan gezellige, kleine winkeltjes en restaurantjes, waarvan sommige die typisch Japanse schuifdeuren hadden met een rode lantaarn. Het land deed me meer aan Japan dan aan China denken, de taal uiteraard uitgezonderd. Veel oudere gebouwen hadden kenmerken van Japanse architectuur en oudere huizen hadden kamers met tatami.

Wat mij bovendien trof, was de uiterst vriendelijke en hulpvaardige houding van de Taiwanese, die bijna Japans aan doet, ten opzichte van de zich verwonderende buitenlander die Taiwan voor het eerst ziet. Ik stond met twee zware koffers aan de voet van een van de weinige trappen die het land toen nog kende; geen lift te bekennen. Ik kon met moeite een van de koffers de steile trap op zeulen. Toen ik boven was en omkeek, bleek de andere koffer verdwenen te zijn. Gestolen dus – mijn Nederlandse reactie. Wie schetst mijn verbazing toen een paar minuten later de tweede koffer naast mij neergezet werd. ‘Ik heb de lift om de hoek maar genomen,’ zei de jonge lachende Taiwanese in onberispelijk Amerikaans. Zijn hulpvaardigheid leek volkomen oprecht te zijn.

Ook vielen de netheid, veiligheid en efficiëntie van het land op, of het nu de stipte dienstregeling van de bus of de vlekkeloze incheckprocedure op een vliegveld betrof. Verder leken de moderne technologische en traditioneel culturele aspecten op een natuurlijke, niet storende wijze met elkaar verbonden te zijn: de Taipei 101-toren, het hoogste gebouw ter wereld tot 2020, naast een eeuwenoude tempel die tot in de puntjes onderhouden was. Het eiland deed mij ook in dat opzicht sterk aan Japan denken. Dat had ik niet verwacht, maar achteraf vond ik dit verklaarbaar, omdat Taiwan van 1895 tot 1945 een kolonie van Japan is geweest.

Ook andere identiteitskenmerken van de Taiwanese bevolking hadden weinig van doen met de Chinese. Die stonden

daar eigenlijk diametraal tegenover. In China had men mij op een diner vóór mijn vertrek naar Taiwan vanuit Chinees gezichtspunt voorbereid op het bezoek aan een land dat eigenlijk geen ‘land’ genoemd mag en kan worden en dat ‘eigenlijk’ tot China behoort, aldus mijn gastheren. De president van Taiwan zou een ‘separatist’ zijn en alle Taiwanese zouden in de grond van hun hart bij China willen horen. In feite was dit een onderwerp waarover de Chinese collegae met buitenlanders niet graag spraken, maar dat na het aantreden van president Xi in 2012 in het openbaar mondjesmaat besproken kon worden, op voorwaarde dat men duidelijk zijn instemming met Xi’s opvattingen over de status van Taiwan en zijn annexatieplannen liet blijken.

Twee dagen later, in Taiwan, was dat helemaal anders. Op de eerste avond van mijn bezoek aan de Academia Sinica kwam de status van Taiwan snel en uitvoerig ter sprake. De consensus van mijn gastheer en gastvrouw was dat Taiwan nooit deel heeft uitgemaakt van het Chinese Rijk, dat Taiwan in politieke zin weinig meer gemeen heeft met de Volksrepubliek en dat er van hereniging geen sprake kan zijn, nu niet en in de toekomst niet. Ook de bevolking van Taiwan wil in overgrote meerderheid zelfstandig blijven.

DRIE VERHALEN OVER DE NETELIGE KWESTIE-TAIWAN

Het was fascinerend maar ook bedreigend om toen al binnen 48 uur twee volstrekt tegengestelde narratieven over de status van Taiwan te horen. Dat fundamentele verschil van overtuiging tussen Chinezen en Taiwanese over de status van Taiwan is in de loop der jaren groter en groter geworden en heeft nu zorgwekkende vormen aangenomen. Deze kloof kan niet

alleen aanleiding geven voor een ernstig regionaal conflict, hij kan zelfs uitgroeien tot een mondiale clash. Dat is ook de reden waarom ik dit boek heb geschreven.

Daarbij is mijn uitgangspunt dat er niet één verhaal over Taiwan bestaat, maar minstens drie. Deze drie narratieven zijn fundamenteel anders van aard, omdat zij verteld worden vanuit drie verschillende gezichtspunten, die het gevolg zijn van de verschillende identiteiten en de verschillende mentale programmering van een specifiek land of regio. Deze drie verhalen lopen ver uiteen, zodanig zelfs dat een focus op een van de drie een volstrekt vertekend beeld geeft. Deze drie verhalen belicht ik in de drie delen van dit boek.

In het eerste deel behandel ik het Taiwanese narratief, dat hoofdzakelijk bestaat uit de opzienbarende politiek-economische geschiedenis van een curieus eiland en uit de huidige economische en hightechsituatie. Nadat de Kuomintang in China in 1949 het onderspit had moeten delven tegen het leger van Mao, vestigden zich zo'n 2 miljoen getrouwen van Chiang Kai-shek op het toen bijna verlaten en onbekende eiland Taiwan, een echte uithoek van China. Het eiland heeft in de daaropvolgende 75 jaar in de schaduw van de geschiedenis kunnen leven en zich razendsnel kunnen ontwikkelen.

Het tweede deel van het boek gaat in op het Chinese narratief, dat lijnrecht tegenover het Taiwanese staat. In het Westen begrijpen we nauwelijks waarom president Xi koste wat kost Taiwan in bezit wil krijgen. Vanwaar die obsessie met Taiwan? Is China niet groot genoeg? Heeft het land niet voldoende binnenlandse problemen? Wat voegt Taiwan toe, een klein eiland met slechts zo'n 23 miljoen inwoners? Xi's verhaal geeft een antwoord op deze en soortgelijke vragen.¹ Hoofdstukken 4, 5 en 6 geven een beeld van het fijnmazige net dat de Volksrepubliek over Taiwan spant. Ze zijn onmisbaar voor een inzicht in het verhaal dat president Xi construeert om Taiwan in handen

te krijgen en daarmee – denkt hij – ook de wereldheerschappij.

Het derde deel behandelt het narratief van de huidige, feitelijke situatie, dat omgeven is met veel onduidelijkheden en vragen. Wat voor strategie volgt China om Taiwan te lijf te gaan? Wat zijn de kansen van China om het eiland al dan niet in te nemen? Bovendien, zijn er nog andere mogelijkheden dan louter militaire die China zou kunnen inzetten? Bestaan er ook kansen om een desastreuze afloop van dit conflict te voorkomen? Waaruit bestaan die kansen en zijn er inderdaad mogelijkheden die te verwezenlijken?

Dit narratief zou echter niet compleet zijn zonder te kijken naar hoe betrokken buitenstaanders, de vs en de EU, met deze gecompliceerde en gevaarlijke situatie omgaan en zouden kunnen omgaan. Ze zijn economisch betrokken bij dit conflict, omdat zij veel handel drijven met Taiwan en vice versa, én met China en vice versa. Ze zijn politiek-ideologisch bij Taiwan betrokken, omdat het een democratisch-kapitalistisch eiland is vlak voor de kust van China. Welk verhaal vertellen zij daarover? De vs, de belangrijkste bondgenoot van Taiwan, houden al decennia hun kaarten voor de borst door telkens te verwijzen naar de zogenaamde Taiwan Relations Act die in 1979 door het Congres is aangenomen. Deze wet impliceert onder meer dat de vs Taiwan zullen voorzien van wapens met een defensief karakter en dat de vs het recht behouden te bezien of ze Taiwan militair te hulp zullen komen ‘mocht de veiligheid of het sociale of economische systeem van de Taiwanese bevolking in gevaar komen’. Met dit verhaal kan de huidige president Donald Trump alle kanten op. De EU daarentegen moet haar standpunt nog innemen, en die taak is hoogst dringend.

Tot slot wordt gekeken naar de toekomst: de geopolitieke consequenties van het conflict rondom Taiwan. De politieke status van Taiwan is fel omstreden. Van 1946 tot 1971 vertegenwoordigde het eiland 'China' als lid van de Verenigde Naties en was het een van de vijf permanente leden van de VN-Veilighedsraad. Maar de leden van de VN besloten in 1971 om voortaan alleen de Volksrepubliek China als lid van de VN te erkennen en niet langer Taiwan. Dit betekende onder meer dat bijna alle ambassades van het eiland verplaatst werden naar Peking. Desondanks is de politiek-economische en technologische betekenis van Taiwan alleen maar toegenomen, hetgeen voor levensgevaarlijke spanningen zorgt.

Die betekenis komt tot uitdrukking in de verhouding van het eiland tot de Volksrepubliek. President Xi wordt in dit verband nooit moe te herhalen dat Taiwan valt onder het 'Eén-land-twee-systemenprincipe': zowel de Volksrepubliek als Taiwan maakt deel uit van China, met ieder zijn eigen systeem. Maar die betekenis is ook van grote waarde in de relaties van het eiland met de Aziatische en de westerse wereld. Zo hebben de vs de politiek-economische status van Taiwan altijd, in ieder geval tot aan de tweede ambtstermijn van Donald Trump, in termen van vrijheid geframed. Taiwan bevindt zich op het snijvlak van een autocratisch, dictatoriaal systeem versus een democratisch systeem. Het eiland vormt als het ware een nieuwe Berlijnse Muur, met alle gevaren van dien.

Een diepe kennis van de genoemde argumenten is van vitaal belang voor het Westen. Het perspectief op een ernstig en langshepend conflict in en rond Taiwan is realistisch. Dit boek wil de ernst van deze situatie onder ogen zien, waar hoge en lage politieke en maatschappelijke kringen nog te weinig van doordrongen zijn. Op het huidige Taiwan-conflict zou het

label **HIGHLY DANGEROUS: HANDLE WITH CARE** geplakt moeten worden.²

In de epiloog komt de vraag aan de orde in hoeverre de kwestie-Taiwan op een relatief vreedzame manier opgelost zou kunnen worden.

Dit boek beoogt zo bondig en gedetailleerd mogelijk de implicaties van de complexe situatie rondom Taiwan onder de aandacht te brengen. Er staat veel op het spel, omdat de huidige situatie de potentie heeft de gevoeligste en meest ontwrichtende situatie van de hedendaagse geopolitiek te worden, en dat sneller dan vaak verondersteld wordt. Veel landen kunnen bij de Chinese poging tot annexatie betrokken worden, zelfs met *boots on the ground* (bijvoorbeeld de vs, Japan, Zuid-Korea, de Filipijnen en eventueel het v k en Australië). De invasie zal de mondiale geopolitieke en economische status quo uit balans brengen. Bovendien zal de wereldeconomie door de Chinese blokkade van Taiwan veel van haar productiviteit moeten inleveren, omdat geavanceerde producten ook in Taiwan niet langer geproduceerd kunnen worden.

Wie zal in die situatie de regels, de richting en het politieke systeem van de wereldorde gaan bepalen? Hoe ziet onze technologische toekomst eruit, wanneer uit Taiwan en uit China de stroom van hoogwaardige technologische producten stopt? Kan het Europese democratische systeem zich staande houden tegenover de Chinese autocratie die na een overwinning op Taiwan de wereldheerschappij binnen bereik denkt te hebben? Hangt boven de mogelijke annexatie van Taiwan een enorme zwarte wolk van cumulatieve dreiging van een (wereld)oorlog en van een politiek-sociale chaos in de wereld?

Hoe dan ook, het conflict rond Taiwan kan qua economische, humanitaire en militaire schade de huidige conflicten